

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

ОНИСЬКІВ НАТАЛІЯ ЄВГЕНІВНА

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В
ВИКОНАВЧИХ ОРГАНАХ ВЛАДИ**

Спеціальність: 281 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

м. Миколаїв – 2020 рік

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Вирішення завдань щодо запобігання та протидії корупції на різних рівнях і в різних сферах функціонування органів державної та місцевої влади є однією з найбільш актуальних соціальних проблем сучасності для багатьох країн світу, і в першу чергу України. Відтак, питання, пов'язані з корупцією та визначенням шляхів її подолання, привертають все більшу стурбованість і увагу не лише теоретиків-дослідників та практиків, насамперед працівників новостворених антикорупційних державних органів, а також громадськості і зацікавлених міжнародних інституцій.

На теперішній час для Української держави надзвичайно важливим є наближення національного антикорупційного законодавства до стандартів. Враховуючи рекомендації європейських партнерів, Україна вже прийняла пакет законодавчих актів, що визначають антикорупційну політику держави, запроваджують нові органи, уповноважені запобігати і протидіяти корупції. Відповідно внесені зміни до матеріального і процесуального організаційного законодавства та інших галузей.

Серед ключових напрямів антикорупційної політики є виявлення корупційних ризиків, що можуть виникати в діяльності органів державної влади, вироблення механізмів усунення таких ризиків та уникнення їх в подальшому. При впровадженні зазначених механізмів у національне законодавство та правозастосовну практику доцільно враховувати відповідний зарубіжний досвід і практику реалізації антикорупційних програм та механізмів запобігання корупційним проявам у державах з низьким рівнем корупції.

Вирішення поставлених завдань вимагає комплексного наукового дослідження питань, пов'язаних із запобіганням та протидією корупції як негативного соціального явища, шляхів удосконалення правових засад, форм та методів організаційно-управлінської діяльності, завдань та повноважень компетентних державних органів.

Дослідженню проблем, пов'язаних з корупцією, виникненням корупційних ризиків та напрацюванням механізму запобігання і протидії цьому явищу, приділяли увагу чимало вітчизняних науковців. Результати висвітлені у багатьох публікаціях таких авторів, як: В. Авер'янов, О. Андрійко, Л. Багрій-Шахматов, О. Банчук, І. Беззуб, Л. Біла-Тіунова; В. Білоус; Ю. Битяк, О. Бородіна, В.Горощук; Є.Додін; Е. Дмитренко, О. Захарчук, А. Зелінський, Н.Нижнік; О. Кальман, Н.Онищенко; В.Олефір, М. Камлик, Р.Калюжний; А.Комзюк; В.Колпаков; С.Константінов; І. Коліушко, І. Корж, Т. Кравченко, О.Кузьменко; Р.Мельник; О.Миколенко; І. Мазур, О. Новіков, Т.Плугатар; О. Проневич, О. Прохоренко, С. Рогульський, М. Руденко, Т. Серьогіна, А.Сорокіна, М. Тихомиров, В. Трепак, М. Хавронюк, та ін.

Разом з тим, зазначені наукові роботи оминали поглиблене дослідження організаційно-правових заходів запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади України. Також аналіз наукової літератури з обраної проблематики свідчить, що деякі питання організаційно-правового регулювання запобігання і протидії корупції потребують нових наукових підходів для їх вдосконалення і покращення. Дотепер наука не надала чіткої відповіді на певні ключові питання застосування організаційно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади вже після модернізації та при здійсненні реформ в сфері управління.

Наведене визначає дослідження проблем запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади в Україні на сучасному етапі розвитку держави.

Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України, наукових досягнень, вивчення досвіду зарубіжних країн у сфері запобігання і протидії корупції та узагальнення вітчизняної антикорупційної практики здійснити дослідження теоретичних засад та стану правового регулювання питань застосування заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади в Україні і на цій основі сформулювати відповідні пропозиції.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені наступні завдання:

- дослідити поняття та правову природу корупції;
- проаналізувати сутність, види і визначити причини виникнення корупції;
- охарактеризувати сучасний стан запобігання і протидії корупції в Україні;
- проаналізувати діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції та Національного антикорупційного бюро України та виявити їх особливості у процесі запобігання та протидії корупції;
- узагальнити систему організаційно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади;
- проаналізувати досвід зарубіжних країн у застосуванні антикорупційних механізмів протидії корупції та визначити можливість їх запровадження в Україні;

Об'єкт дослідження – суспільно-правові відносини, які виникають у сфері запобігання корупції в органах виконавчої влади.

Предмет дослідження – теорія та практика застосування організаційно-правових заходів запобігання корупції в органах виконавчої влади.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є теорія пізнання соціальних та правових явищ, а також наукові принципи й положення.

Застосування методу структурно-функціонального аналізу дало змогу сформулювати бачення корупції як багатоаспектного, системного явища, що має різноманітні прояви; визначити її закономірності й тенденції розвитку, вплив на різні соціальні процеси. Аналіз стану корупції та антикорупційної діяльності в Україні сприяв виявленню недоліків антикорупційного законодавства, практики його застосовування та виробленню пропозицій щодо їх удосконалення. Діалектичний метод застосовано під час аналізу поняття «корупція». Порівняльно-правовий метод визначив зміст вивчення антикорупційного законодавства зарубіжних країн, міжнародних антикорупційних стандартів.

Метод експертних оцінок дозволив сформулювати висновки щодо заходів запобігання і протидії корупції в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі комплексно досліджено питання організаційно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади на сучасному етапі розбудови Української держави, окреслено проблеми, що виникають у цій сфері, та сформульовано відповідні наукові положення і рекомендації для їх вирішення. Зокрема:

вперше:

- обґрунтовано необхідність надати право профільним громадським організаціям, статутною діяльністю яких віднесені питання запобігання і протидії

корупції, делегувати представників до складу громадських рад при Національному агентстві з питань запобігання корупції в Україні та Національному антикорупційному бюро України;

удосконалено:

– теоретичні підходи до розгляду явища корупції не лише в трьох відомих аспектах (політичному, соціально-економічному та правовому), а й у психологічному;

– визначення корупційних ризиків під час прийому на роботу в органи виконавчої влади, запропоновано шляхи запобігання і протидії їх виникненню;

дістало подальшого розвитку:

– дослідження методів протидії корупції у найменш корумпованих країнах світу за версією Transparency International, з виокремленням пропозицій щодо організаційних заходів протидії корупції, які можуть бути запроваджені в Україні.

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, семи підрозділів, висновків, списку використаних джерел 93 найменування. Повний обсяг роботи - 116 сторінок з них основний текст – 102 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та основні завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення виконаної роботи. Наведено результати апробації основних положень та особистий внесок автора дослідження.

У першому розділі «Теоретичні засади аналізу змісту корупції» проаналізовано теоретичні основи та стан наукової розробки теми дослідження організаційно-правові засади змісту корупції.

Підрозділ 1.1 «Поняття та правова природа корупції». Показано що на міжнародному рівні Україна має репутацію країни з надзвичайно високим рівнем корумпованості населення. Корупція є негативним соціальним явищем, джерелом економічних, політичних і соціальних ризиків для українського народу. Дане явище проявляється у падінні престижу і авторитету влади, руйнуванні моральних основ суспільства.

Показано що аналіз використання терміна «корупція» у вітчизняній літературі свідчить, що вченими висловлюється надзвичайно широке розмаїття думок щодо розуміння суті цього явища. При цьому інколи висловлюються загальні, нечіткі формулювання, які, іноді, виключають одне одного.

Дослідження корупції у різних країнах світу показують, що саме політичний аспект корупції виражається у позбавленні апарату державної влади проводити належну державну політику. Тоді положення громадянина залежить не від законодавчих актів, які регламентують державні та суспільні відносини, а саме від свавілля корумпованого чиновника.

На нашу думку, даний поділ допоможе значно краще зрозуміти природу корупції та сформулювати уявлення про методи боротьби з нею. При цьому психологічний аспект поняття корупції полягає в зорієнтованості громадян на розв'язанні життєвих проблем корупційним шляхом.

Варто зазначити, що причиною такого розмаїття думок щодо поняття та правової природи корупції серед науковців є не що інше, як різне розуміння сутності корупції,

існування великої кількості критеріїв, що застосовуються до визначення поняття корупції, а також намір науковців об'єднати в одне універсальне визначення усі існуючі аспекти виникнення корупції (політичний, економічний, правовий, соціальний, психологічний тощо), що є неможливим. Тому, на нашу думку, неправильно визначати поняття корупції з точки зору лише якогось одного аспекту, лише політичного, або соціально-економічного, або лише з правової точки зору. Корупцію необхідно розуміти як комплексне, взаємозалежне явище.

Підрозділ 1.2 «Сутність, види та причини виникнення корупції в Україні». Акцентовано що на сьогоднішній день корупція в Україні має ознаки системного явища, яке поширює свій вплив на велику кількість сфер життя суспільства. Вона досягла великих масштабів та все глибше проникає у повсякденне життя громадян як основний, швидкий та найбільш дієвий спосіб вирішення певних питань та для досягнення своїх цілей. Але потрібно пам'ятати, що корупція – це наслідок, а не причина всіх негараздів у реформуванні економіки України. Для того, щоб знайти шляхи запобігання та протидії корупції у всіх сферах життя, насамперед необхідно правильно визначити умови та причини, що породжують дане негативне суспільне явище.

Вказано що найнижчий рівень корупції, тобто мала корупція стосується дрібних службовців та чиновників. В її основі лежить хабарництво на територіальних рівнях державних сфер, наприклад у сфері освіти, медицини, чи правоохоронних органів тощо. На даному рівні, першопричиною корупції є суспільна свідомість, моральні устої необхідності «віддячити» чи «спонукати» державного службовця до вчинення певної дії чи надання послуги. Суспільство настільки звикло до такого порядку дій, що корупційні діяння стали нормою повсякдення. На нашу думку, на даному рівні корупцію майже неможливо викоринити, так як неможливо проконтролювати дії кожної людини у всіх сферах життя. Лише з роками, надмірною працею, удосконаленням законодавства, виробленням ефективного механізму запобігання та протидії корупції, а також, не менш важливим, усвідомленням кожним громадянином проблеми своєї держави та змінивши погляди на те, як саме мають надаватися послуги будь-якого характеру, можливо значно знизити показники корупції нашої країни на міжнародній арені.

Констатовано що під час вирішення питання врегулювання конфлікту інтересів на місцях, у службовців органів виконавчої влади виникає ряд проблем, з якими вони зустрічаються. По - перше, дехто з державних службовців навіть не звертає увагу на потенційний чи реальний конфлікт інтересів, доки даний інтерес не буде виявлено правоохоронними органами або громадськими активістами. По - друге, у зв'язку з новизною поняття «конфлікт інтересів» відсутній напрацьований алгоритм виявлення та виправлення такої проблеми. Посадові особи, чи державні службовці просто не знають, як вчиняти в даній ситуації. По - третє, більшість службових осіб помилково вважають, що сам факт існування реального чи потенційного конфлікту інтересів – це корупційне правопорушення, тому бояться оприлюднювати факти щодо виникнення конфлікту інтересів. Але потрібно розуміти, що саме неповідомлення державним службовцем про наявність реального конфлікту інтересів при виконанні своїх обов'язків, або вчинення дій чи прийняття рішень в даних умовах є правопорушенням.

Таким чином, високий рівень корупції в державі та її подальше поширення завдає значної шкоди всій системі управління та в разі нежиття відповідних заходів може призвести до підриву соціальної довіри до верховенства права; руйнації соціальної моралі

та почуття справедливості в населення; перешкоджання функціонуванню ринку та деформації нормальних систем розподілу; зниження громадської відповідальності, посилення соціальної напруженості у регіонах, зневіра у ефективності державної політики тощо.

Прийняття вищими органами державної влади рішень у даній сфері не дає суттєвих позитивних результатів через низьку виконавську дисципліну, формальний підхід до виконання поставлених завдань. У результаті проблема корупції залишається гострою.

Підрозділ 1.3. «Сучасний стан запобігання та протидії корупції в Україні». Показано що після проголошення незалежності України проблема корупції набула особливої гостроти. Необхідність створення реальних механізмів запобігання та протидії корупції зумовила потребу прийняття відповідних нормативно - правових актів, спрямованих на запобігання та боротьбу з корупційними діяннями. З середини 90-х років в Україні започатковано проведення соціологічних досліджень рівня сприйняття корупції населенням, які фіксують не лише значну поширеність корупції (в різних дослідженнях від 65 до 88 % опитаних вважають, що корупція в Україні «дуже поширена») але й негативну динаміку цих оцінок – в громадській думці домінує уявлення, що ситуація погіршується.

Констатовано що Україна все ще продовжує знаходитись у числі держав з надзвичайно корумпованою владою. Натомість, Transparency International відмічає й певні позитиви в антикорупційних кроках країни – здійснити невеличке зростання індексу України вдалося завдяки збільшенню суспільного осуду корупціонерів, створенню антикорупційних органів та появі руху викривачів корупції. А от зволікання із реальним покаранням хабарників, а також збільшення корупційної складової у стосунках бізнесу та влади не дають Україні зробити рішучий крок уперед за показниками СРІ. Для того, аби в Україні відбулися реальні антикорупційні зміни, Transparency International Україна закликає Уряд, парламент та президента зробити п'ять негайних кроків:

Показано що з середини 90-х років в Україні було проведено ряд соціологічних досліджень на тему сприйняття корупції населенням. Крім того розглянуто результати Індексу сприйняття корупції від Transparency International Україна та показники нашої країни на рівні інших країн у світі, що посідає 126 місце серед 180 позицій у підсумках 2019 року, що свідчить про те, що Україна все ще продовжує знаходитися у числі держав з надзвичайно корумпованою владою.

Так як, на сьогоднішній день, процес подолання корупції значно активізувався, відповідно було ухвалено немало нових законів, створено нові антикорупційні органи, нами було проведено власне дослідження у формі анкетування та опитування експертів, населення, підприємців, державних службовців.

У другому розділі «Органи, що здійснюють заходи запобігання та протидії корупції» досліджено основні заходи які сприяють запобіганню та протидії корупції.

Підрозділ 2.1. «Національне агентство з питань запобігання корупції України як орган, що здійснює адміністративні заходи запобігання корупції в Україні».

Велику роль у формуванні світогляду населення відіграє антикорупційна громадська просвіта. На нашу думку, сьогодні необхідно здійснювати впровадження освітніх програм із залученням, на конкурсних засадах, громадських організацій у загальноосвітніх,

професійно-технічних і вищих навчальних закладах з метою формування негативного ставлення молоді до корупції. Крім того, необхідно усіма можливими способами, залучаючи засоби масової інформації, забезпечити вільний доступ громадян до інформації.

Зроблено висновок що НАЗК – це специфічна превентивна установа. Превентивність полягає у попередженні випадків корупції шляхом забезпечення перевірки декларацій держслужбовців. Завдяки нововведеним електронним деклараціям держслужбовців, забезпечено доступність та відкритість даних про чиновників для громадянського суспільства та засобів масової інформації, які на основі реальної картини зможуть проводити власний аналіз та розслідування.

Доведено, що створення подібного органу в країні з таким рівнем корупції було необхідним, адже одним із найголовніших організаційних заходів запобігання корупції – прибрати можливості для корупції. Інше питання як буде працювати даний орган, чи всі електронні декларації будуть перевірятися, чи лише ті, які будуть вигідними керівним посадам вищих органів влади та як об'єктивно будуть виконуватися обов'язки, визначені новим антикорупційним законодавством.

Підрозділ 2.2 «Національне антикорупційне бюро України як орган, що здійснює адміністративні заходи протидії корупції в Україні».

Одним із напрямків протидії корупції у світовій практиці є створення спеціальних антикорупційних інституцій, діяльність яких спрямована на активну протидію та запобігання цьому негативному явищу. Як відомо, статтею 36 Конвенції Організації об'єднаних націй проти корупції передбачається зобов'язання держав-учасниць цієї конвенції забезпечити: існування органу або осіб, які спеціалізуються на боротьбі з корупцією за допомогою правоохоронних засобів; надання такому органу або особам необхідну самостійність для того, щоб вони могли ефективно виконувати свої функції без неналежного впливу; достатню кваліфікацію та ресурси для співробітників такого органу.

Показано що Національне антикорупційне бюро України (далі - НАБУ) створене відповідно до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» (від 14.10.2014 р. на виконання вимог міжнародних договорів (статті 36 Конвенції ООН проти корупції та статті 20 Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією) і рекомендацій міжнародних організацій, учасниками яких є Україна (Стамбульський план дій організації економічної співпраці і розвитку (ОЕСР) і Групи держав проти корупції (ГРЕКО). Антикорупційне бюро є державним правоохоронним органом, на який покладається: попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових.

Підводячи підсумки, можна зазначити, що на сьогоднішній день в Україні зроблено два кроки на шляху до подолання корупції. Перший - створено нормативно-правову базу, правовий механізм, який відповідає міжнародним стандартам та ефективно працюватиме в умовах сьогодення. Другий – створені принципово нові антикорупційні органи, спираючись на позитивний досвід зарубіжних країн, які успішно поборолі корупцію. Українці покладають багато сподівань на високу результативність діяльності цих органів.

У третьому розділі «Організаційно-правові заходи запобігання та протидії корупції в Україні» у розділі досліджено, шляхи та заходи запобігання та протидії корупції

Україні.

Підрозділ 3.1 «Організаційно-правові заходи запобігання та протидії корупції в органах влади України». Показано що за останні роки проблема корупції та шляхи її вирішення привертає багато уваги не лише теоретиків, але й практиків, також привертає увагу міжнародних спільнот та організацій. На сьогоднішній день, однією з найголовніших завдань української політики – є наближення українського законодавства до міжнародних стандартів, що стосуються боротьби з корупцією, а також виконання міжнародних рекомендацій. У зв'язку з цим було прийнято немало нових законодавчих актів, які регулюють антикорупційну діяльність в Україні та передбачають створення принципово нових органів, уповноважених запобігати та протидіяти корупції в Україні.

Констатовано що прямолінійний підхід до викорінення корупції в органах виконавчої влади може негативно вплинути на фундаментальні права людини і громадянина. Програми і послуги, що передбачають можливість виникнення корупції, складно ліквідувати повністю. Може виникнути потреба в бюрократичному механізмі для ефективного адміністрування, а більш сильне примушення або стримування є зовсім недешевим. Тому мета полягає не в досягненні повної чесності, у значному підвищенні порядності і, таким чином, ефективності та дієвості щодо виконання обов'язків державними службовцями».

Зазначено, що працюючи на державній службі, в тому числі в органах виконавчої влади, а, особливо, на керівних посадах, кожний громадянин повинен стати прикладом нетерпимості до проявів корупції, сумлінно виконувати свої обов'язки, дотримуватися чинного законодавства та принципів доброчесності у своїй поведінці. Корумпована поведінка завдає шкоди авторитету як самому органу, так і державі в цілому.

Підрозділ 3.2 «Запровадження досвіду зарубіжних країн у протидії корупції в Україні». Узагальнення результатів досліджень феномена корупції свідчить, що сьогодні не існує чітко визначених для всіх правових систем єдиного розуміння сутності та змісту корупції. Проте міжнародна спільнота все одно шукає щось спільне для країн з різним рівнем розвитку і культури, відокремлюючи найбільш характерні і загальні ознаки й особливості.

В цілому можна зазначити наступні шляхи успішної боротьби з корупцією, вироблені світовим співтовариством:

–«чітке регламентування дій та етичних стандартів діяльності посадових осіб усіх рівнів та відповідальність за їх порушення;

–відкритість влади, прозорість та зрозумілість процедур прийняття державних рішень;

–дієві механізми контролю за діяльністю державних органів з боку громадянського суспільства;

–свобода слова, свобода та незалежність засобів масової інформації».

Підводячи підсумки всього вищесказаного, можна виокремити спільні заходи протидії корупції усіх цих країн та визначити, які з них необхідно застосувати в Україні:

–забезпечення чесного і відповідального управління за допомогою справедливих податків, пільг та субсидій, поряд зі скороченням (обмеженням) заборон і дозволів, одержуваних у тих чи інших органах влади (йдеться про спрощення бюрократичних процедур, а також розширення прозорості процесу здійснення владних повноважень);

–цілковита незалежність судової влади;

—встановлення і жорсткий нагляд за дотриманням високих етичних стандартів для посадових осіб;

—висока ступінь соціального захисту державних службовців (заробітна плата має бути вищою, ніж у приватному секторі, наявність «соціального пакету», пенсії, пільги тощо, дозвіл займатися підприємницькою діяльністю за відсутності конфлікту інтересів);

—незалежність засобів масової інформації, розширення залучення громадського сектора до протидії корупції;

—удосконалення законів та організаційне забезпечення їх виконання;

—створення сучасних економічних механізмів, що дозволило б посадовим особам збільшити свої доходи, не порушуючи правила і закони;

—підсилення ролі ринків і конкуренції, тим самим зменшивши розмір потенційного прибутку від корупції. До останнього також відноситься конкуренція в наданні державних послуг, за умови дублювання одними державними органами функцій інших органів;

—якісне інформаційне забезпечення громадян (включає їх публічне роз'яснення, громадську експертизу законів, доведення до фізичних та юридичних осіб прав і обов'язків, дотримання судових процедур зокрема в сфері надання організаційних послуг).

ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження нами були зроблені відповідні висновки та узагальнення. Найбільш важливими є наступні:

1. Не зважаючи на розмаїття думок і підходів у науковому середовищі щодо поняття «корупції», можна все ж виділити основні ознаки, які є визначальними складовими правової природи корупції:

— системний характер; постійний розвиток; корупційні діяння завжди є умисними; отримання особами за вчинення корупційних діянь як матеріальних, так і нематеріальних благ; суб'єктами корупційних діянь можуть бути як особи, уповноважені на виконання функцій держави та інші особи, прирівняні до них (наприклад, керівники державних підприємств), так і фізичні особи та уповноважені представники юридичних осіб.

З метою покращення розуміння правової природи корупції та формування більш повного уявлення про методи протидії їй пропонується розглядати корупцію в п'яти аспектах: політичному; економічному; правовому; соціальному; психологічному.

2. Корупцію в загальному вигляді можна поділити на: малу, середню та велику (які ще називають відповідно елітарною, інституційною або легальною).

Причини виникнення корупції:

— нерівномірність розвитку ринкового господарства;
— розшарування суспільства за рівнем добробуту (на бідних і багатих);
— невідповідність (відставання) змін національного законодавства більш швидкому розвитку умов ринкового господарства;

— неузгодженість законодавчих та інших норм, у тому числі організаційно-правового характеру, діловому обороту, що складається у підприємницькій діяльності;

— конфліктність у політичній системі, що представлена і владою, і бізнесом;

– змушеність населення пристосовуватись і виживати у складних умовах становлення ринкових відносин;

– створення штучного дефіциту ресурсів (продуктів праці);

– зволікання у прийнятті ефективних організаційних рішень.

Серед шляхів подолання бідності населення і таким чином нейтралізації (послабленні впливу) багатьох чинників корупції - досягнення чотирьох стратегічних цілей: економічний розвиток, розвиток сільських територій, соціальна сфера, туризм.

3. З метою удосконалення механізму створення і функціонування громадських рад при Національному агентстві з питань запобігання корупції та Національному антикорупційному бюро України необхідно надати право делегувати представників до складу цих рад профільним громадським організаціям, тобто тим організаціям, до статутної діяльності яких належать питання запобігання корупції (зміни до статті 14 Закону України «Про запобігання корупції», статті 31 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України»).

4. Визначено корупційні ризики під час прийому на роботу в органи виконавчої влади, запропоновано шляхи запобігання і протидії виникненню таких корупційних ризиків під час виконання своїх повноважень службовцями (працівниками) органів виконавчої влади .

За результатами аналізу виникнення корупційних ризиків, з урахуванням, передбачених організаційно-правових заходів їх запобігання, пропонується:

– вдосконалити механізм доступу громадян до публічної інформації, особливо що стосується суспільно важливих питань, які впливають на добробут населення, таких як виділення земельних ділянок або наявність вакантної посади в органі виконавчої влади (місцевого самоврядування);

– забезпечити доступ зацікавлених осіб до державних закупівель, (на даний час надто обмежений через домінування непрозорих та неконкурентних процедур закупівель при витрачанні бюджетних коштів);

– залучати громадськість до процедури затвердження місцевих бюджетів, а також до формування і реалізації засад антикорупційної політики;

– посилити контроль за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів на місцевому рівні;

– нормативно визначити чіткі процедури фіксування та класифікації звернень до посадових осіб органів виконавчої влади від громадян та організацій (фізичних і юридичних осіб), звітування щодо реагування на них;

– покращити аналіз публікацій засобів масової інформації та інших публічних звернень щодо наявності даних про корупційні правопорушення (або ризики їх вчинення) з доведенням до компетентних органів;

– керівникам органів виконавчої влади особистим прикладом демонструвати несприйняття корупційних проявів під час здійснення службових повноважень та дотримання правил етичної поведінки державного службовця, пропагувати високоморальні якості, прозорість, гласність, справедливість, неупередженість під час прийняття рішень;

– розширити використання інформаційно-комунікаційних технологій (запровадження електронної черги, попереднього запису телефоном або через електронну

скриньку), встановлення зручного для громадян графіку роботи, наявність інформаційних стендів та поширення інформації про порядок надання послуг у засобах масової інформації, забезпечення вільного доступу до необхідних бланків, належних побутових умов для відвідувачів, тощо;

– вдосконалити законодавство і його роз'яснення щодо дискреційних повноважень посадових осіб органів виконавчої влади і місцевого самоврядування.

5. На підставі дослідження методів запобігання і протидії корупції у найменш корумпованих державах за рейтингом Transparency International виокремлено спільні адміністративні заходи протидії корупції у цих країнах та визначено, які з них доцільно запровадити (реально адаптувати) в Україні, а саме:

– забезпечення чесного і відповідального управління за допомогою справедливих податків, пільг та субсидій, поряд зі скороченням (обмеженням) заборон і дозволів, одержуваних у тих чи інших органів влади (йдеться про спрощення бюрократичних процедур, а також розширення прозорості процесу здійснення владних повноважень);

– цілковита незалежність судової влади;

– встановлення і жорсткий нагляд за дотриманням високих етичних стандартів для посадових осіб;

– висока ступінь соціального захисту державних службовців (заробітна плата має бути вищою, ніж у приватному секторі, наявність «соціального пакету», пенсії, пільги тощо, дозвіл займатися підприємницькою діяльністю за відсутності конфлікту інтересів);

– незалежність засобів масової інформації, розширення залучення громадського сектора до протидії корупції;

– удосконалення законів та організаційне забезпечення їх виконання;

– створення сучасних економічних механізмів, що дозволило б посадовим особам збільшити свої доходи, не порушуючи правила і закони;

– підсилення ролі ринків і конкуренції, тим самим зменшивши розмір потенційного прибутку від корупції. До останнього також відноситься конкуренція в наданні державних послуг, за умови дублювання одними державними органами функцій інших органів;

– якісне інформаційне забезпечення громадян (передбачає аналіз законів, лаконічне і дохідливе роз'яснення громадянам їхніх прав та обов'язків, доведення порядку судових процедур тощо).

Анотація

Ониськів Натлія Євгенівна «Організаційно-правові засади запобігання корупції в виконавчих органах влади» - на правах рукопису. Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня «магістр». Чорноморський національний університет імені Петра Могили – Миколаїв, 2020 рік.

Актуальність дослідження. Вирішення завдань щодо запобігання та протидії корупції на різних рівнях і в різних сферах функціонування органів державної та місцевої влади є однією з найбільш актуальних соціальних проблем сучасності для багатьох країн світу, і в першу чергу України. Відтак, питання, пов'язані з корупцією та визначенням шляхів її подолання, привертають все більшу стурбованість і увагу не лише теоретиків-дослідників та практиків, насамперед працівників новостворених антикорупційних

державних органів, а також громадськості і зацікавлених міжнародних інституцій.

На теперішній час для Української держави надзвичайно важливим є наближення національного антикорупційного законодавства до стандартів. Враховуючи рекомендації європейських партнерів, Україна вже прийняла пакет законодавчих актів, що визначають антикорупційну політику держави, запроваджують нові органи, уповноважені запобігати і протидіяти корупції. Відповідно внесені зміни до матеріального і процесуального організаційного законодавства та інших галузей.

Серед ключових напрямів антикорупційної політики є виявлення корупційних ризиків, що можуть виникати в діяльності органів державної влади, вироблення механізмів усунення таких ризиків та уникнення їх в подальшому. При впровадженні зазначених механізмів у національне законодавство та правозастосовну практику доцільно враховувати відповідний зарубіжний досвід і практику реалізації антикорупційних програм та механізмів запобігання корупційним проявам у державах з низьким рівнем корупції.

Вирішення поставлених завдань вимагає комплексного наукового дослідження питань, пов'язаних із запобіганням та протидією корупції як негативного соціального явища, шляхів удосконалення правових засад, форм та методів організаційно-управлінської діяльності, завдань та повноважень компетентних державних органів.

Дослідженню проблем, пов'язаних з корупцією, виникненням корупційних ризиків та напрацюванням механізму запобігання і протидії цьому явищу, приділяли увагу чимало вітчизняних науковців. Разом з тим, зазначені наукові роботи оминали поглиблене дослідження організаційно-правових заходів запобігання та протидії корупції в органах виконавчої влади України. Також аналіз наукової літератури з обраної проблематики свідчить, що деякі питання організаційно-правового регулювання запобігання і протидії корупції потребують нових наукових підходів для їх вдосконалення і покращення. Дотепер наука не надала чіткої відповіді на певні ключові питання застосування організаційно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади вже після модернізації та при здійснювані реформ в сфері управління.

Наведене визначає дослідження проблем запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади в Україні на сучасному етапі розвитку держави.

Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу чинного законодавства України, наукових досягнень, вивчення досвіду зарубіжних країн у сфері запобігання і протидії корупції та узагальнення вітчизняної антикорупційної практики здійснити дослідження теоретичних засад та стану правового регулювання питань застосування заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади в Україні і на цій основі сформулювати відповідні пропозиції.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені наступні завдання:

- дослідити поняття та правову природу корупції;
- проаналізувати сутність, види і визначити причини виникнення корупції;
- охарактеризувати сучасний стан запобігання і протидії корупції в Україні;
- проаналізувати діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції та Національного антикорупційного бюро України та виявити їх особливості у процесі запобігання та протидії корупції;
- узагальнити систему організаційно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади;

– проаналізувати досвід зарубіжних країн у застосуванні антикорупційних механізмів протидії корупції та визначити можливість їх запровадження в Україні;

Об’єкт дослідження – суспільно-правові відносини, які виникають у сфері запобігання корупції в органах виконавчої влади.

Предмет дослідження – теорія та практика застосування організаційно-правових заходів запобігання корупції в органах виконавчої влади.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є теорія пізнання соціальних та правових явищ, а також наукові принципи й положення.

Застосування методу структурно-функціонального аналізу дало змогу сформулювати бачення корупції як багатоаспектного, системного явища, що має різноманітні прояви; визначити її закономірності й тенденції розвитку, вплив на різні соціальні процеси. Аналіз стану корупції та антикорупційної діяльності в Україні сприяв виявленню недоліків антикорупційного законодавства, практики його застосовування та виробленню пропозицій щодо їх удосконалення. Діалектичний метод застосовано під час аналізу поняття «корупція». Порівняльно-правовий метод визначив зміст вивчення антикорупційного законодавства зарубіжних країн, міжнародних антикорупційних стандартів.

Метод експертних оцінок дозволив сформулювати висновки щодо заходів запобігання і протидії корупції в Україні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі комплексно досліджено питання організаційно-правових заходів запобігання і протидії корупції в органах виконавчої влади на сучасному етапі розбудови Української держави, окреслено проблеми, що виникають у цій сфері, та сформульовано відповідні наукові положення і рекомендації для їх вирішення. Зокрема:

вперше:

– обґрунтовано необхідність надати право профільним громадським організаціям, статутною діяльністю яких віднесені питання запобігання і протидії корупції, делегувати представників до складу громадських рад при Національному агентстві з питань запобігання корупції в Україні та Національному антикорупційному бюро України;

удосконалено:

– теоретичні підходи до розгляду явища корупції не лише в трьох відомих аспектах (політичному, соціально-економічному та правовому), а й у психологічному;

– визначення корупційних ризиків під час прийому на роботу в органи виконавчої влади, запропоновано шляхи запобігання і протидії їх виникненню;

дістало подальшого розвитку:

– дослідження методів протидії корупції у найменш корумпованих країнах світу за версією Transparency International, з виокремленням пропозицій щодо організаційних заходів протидії корупції, які можуть бути запроваджені в Україні.

Структура роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, семи підрозділів, висновків, списку використаних джерел 93 найменування. Повний обсяг роботи - 116 сторінок з них основний текст – 102 сторінки.

Ключові слова: корупція, антикорупційна політика, запобігання корупції, ситуаційна корупція, конфлікт інтересів.

Summary

Onis'kiv Natlia Yevgenivna "Organizational and Legal Principles of Prevention of Corruption in Executive Bodies" - on the rights of the manuscript. Master's Degree for Master's Degree. Black Sea National University named after Petro Mohyla - Mykolaiv, 2020.

Relevance of research. Addressing the problems of preventing and combating corruption at different levels and in various spheres of functioning of state and local authorities is one of the most pressing social problems of our time for many countries of the world, and first of all Ukraine. Therefore, issues related to corruption and defining ways to overcome it are attracting increasing concern and attention not only for research theorists and practitioners, especially for employees of newly created anti-corruption government bodies, as well as for the public and interested international institutions.

At present, it is extremely important for the Ukrainian State to approximate national anti-corruption legislation to the standards. Taking into account the recommendations of the European partners, Ukraine has already adopted a package of legislation defining the anti-corruption policy of the state, introducing new bodies empowered to prevent and counteract corruption. Accordingly, changes were made to the substantive and procedural organizational legislation and other branches.

One of the key areas of anti-corruption policy is to identify corruption risks that may arise in the activities of public authorities, to develop mechanisms to eliminate such risks and to avoid them in the future. When implementing these mechanisms into national law and law enforcement practice, it is appropriate to take into account relevant foreign experience and practice of implementing anti-corruption programs and mechanisms to prevent corruption in low-corruption countries.

Addressing these tasks requires a comprehensive scientific study of issues related to the prevention and counteraction of corruption as a negative social phenomenon, ways to improve the legal bases, forms and methods of organizational and administrative activity, tasks and powers of competent state bodies.

Many national scientists have paid attention to the study of problems related to corruption, the emergence of corruption risks and the development of a mechanism to prevent and counteract this phenomenon. At the same time, these scientific works have bypassed the in-depth study of organizational and legal measures for preventing and combating corruption in the executive bodies of Ukraine. Also, the analysis of the scientific literature on the selected issues shows that some issues of the legal regulation of the prevention and combating of corruption require new scientific approaches for their improvement and improvement. So far, science has not provided a clear answer to certain key issues of applying organizational and legal measures to prevent and counteract corruption in the executive authorities after modernization and in the implementation of reforms in the sphere of governance.

The above determines the research of the problems of preventing and combating corruption in the executive authorities in Ukraine at the current stage of state development.

The purpose of the research is to carry out, on the basis of the analysis of the current legislation of Ukraine, scientific achievements, study of the experience of foreign countries in the field of prevention and counteraction of corruption and generalization of domestic anticorruption practice, the theoretical bases and the state of legal regulation of the issues of prevention and counteracting corruption authorities in Ukraine and on that basis formulate

appropriate proposals.

To achieve this goal were set the following tasks: explore the concept and legal nature of corruption; analyze the nature, types and identify the causes of corruption; characterize the current state of prevention and counteraction to corruption in Ukraine; analyze the activities of the National Anti-Corruption Agency and the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine and identify their peculiarities in the process of preventing and combating corruption; to summarize the system of organizational and legal measures for preventing and combating corruption in executive bodies; analyze the experience of foreign countries in the application of anti-corruption mechanisms against corruption and to determine the possibility of their introduction in Ukraine;

The object of the research is the social-legal relations that arise in the sphere of corruption prevention in the executive bodies.

The subject of the research is the theory and practice of application of organizational and legal measures for prevention of corruption in the executive bodies.

Research methods. The methodological basis of the study is the theory of knowledge of social and legal phenomena, as well as scientific principles and regulations.

The application of the method of structural and functional analysis made it possible to form a vision of corruption as a multidimensional, systemic phenomenon with various manifestations; determine its patterns and trends of development, the impact on various social processes. Analysis of the State of Corruption and Anti-Corruption Activity in Ukraine Contributed to the Disadvantages of Anti-Corruption Laws legislation, practices for its implementation and development of proposals for their improvement. The dialectical method was applied in the analysis of the concept of "corruption". The comparative legal method defined the content of the study of anti-corruption legislation of foreign countries, international anti-corruption standards.

The method of expert assessments made it possible to formulate conclusions on measures to prevent and counteract corruption in Ukraine.

The scientific novelty of the obtained results is that the article deals with complex issues of organizational and legal measures for prevention and counteraction of corruption in the executive power bodies at the present stage of the Ukrainian state's development, outlines problems that arise in this sphere, and formulates appropriate scientific provisions and recommendations. their solution. In particular:

for the first time:

- the necessity to give the right to specialized public organizations whose statutory activities include the issues of prevention and counteraction to corruption, to delegate representatives to the public councils at the National Agency for the Prevention of Corruption in Ukraine and the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine;

improved:

- theoretical approaches to considering the phenomenon of corruption not only in three well-known aspects (political, socio-economic and legal), but also psychological;
- identification of corruption risks during recruitment to executive bodies, ways of preventing and counteracting their occurrence;

further developed:

- research on the methods of counteracting corruption in the least corrupt countries in the world, according to Transparency International, with the identification of proposals for

organizational measures to counteract corruption that can be implemented in Ukraine.

Structure of work. The work consists of an introduction, three sections, seven sections, conclusions, a list of used sources 93 titles. Full volume - 116 pages of which main text - 102 pages.

Keywords: corruption, anti-corruption policy, prevention of corruption, situational corruption, conflict of interests.